

RAUHANIEMEN LÄPI

Varuskunta rakensi
väliaikaisen evakkotien

Syksy 1944 toi mukanaan sodan loppumisen, mutta samalla miljoonille suomalaisille karun totuuden uudesta rajasta. Yli 400 000 Karjalan asukasta joutuivat jättämään kotinsa rajan taakse ja aloittamaan raskaan evakkomatkan kohti tuntematonta tulevaisuutta. Heidän kulkunsa halki Suomen oli täynnä epävarmuutta ja uupumusta. Yksi näistä vaikeista reiteistä kulki Etelä-Karjalasta Etelä-Savoon ja Sulkavaan jättäen jälkensä niin maisemaan kuin paikallisten muistoihin.

Evakot ja karja. SA-kuva, kuvaaja: Kauko Kivi

Pajasalmen suuri
sahayhdyskunta

Sulkavan Saha toimi vuosina 1910 -1951 Uitonvirran ja Saimaan rannalla. Se oli aikanaan merkittävä työllistäjä, alueen taloudellinen veturi ja yhdyskunnan kasvattaja, sillä parhaimmillaan saha työllisti noin 400 henkilöä, mikä oli valtava määrä pienelle paikkakunnalle. Pajasalmeen ja Rauhaniemeen perustettiin kolme kauppaä sekä kouluja, sillä kyläalueesta oli tullut Sulkavan suurin sahatoiminnan myötä. Vaikka saha toimitti puutavaraa Eurooppaan, sen toiminta päättyi vuonna 1951 pääasiassa kuljetuskustannusten nousuun, joka oli seurausta 2. maailmansodan jälkeisistä rajamuutoksista, ja Saimaan kanavan sulkemisesta - toiminta oli kannattamatonta.

Evakkomatkan aikana, monet joutuivat ylittämään Saimaan lukuisia salmia ja saaria. Vekaransalmelle saavuttaessa edessä oli kapulalossi ja lauttakuljetusta, joka oli tarkoitettu henkilökuljetukseen. Kun tuhatpäinen evakkokansa saapui omaisuuksineen ja karjoineen, perinteiset kuljetusväylät eivät enää riittäneet. Lauttojen rajallinen kapasiteetti ja jatkuva evakoiden tulva uhkasivat muodostaa kapeille kulkureiteille pullonkaulan, joka hidasti elintärkeää evakoiden matkaa.

Vekaransalmen lauttaliikenteen ja Saviönsaaren läpikulusta tuli lähes mahdotonta valtavan ihmismäärän vuoksi. Tämän pulmatilanteen ratkaisemiseksi varuskunta ryhtyi toimeen ja rakensi nopeasti vaihtoehtoisen kulkureitin. Evakoita tuotiin laivalla niemenkärkeen ja evakot kiersivät uutta tietä myöten Reittiön tilan ympäri. "Evakkotie" loppui siihen, missä nykyään sijaitsee Sulkavan Rauhaniemen museoalue. Tämä uusi reitti mahdollisti evakoiden siirtymisen Pajasalmeen, mistä matka jatkui edelleen kohti Vilkaharjun kauniita maisemia ja sitä kautta muualle Etelä-Savoon ja syvemmälle Suomeen.

Reittiön ohi kulkeva evakkotie oli raskas kuljettava. Tiellä nähtiin loputtomasti väsyneitä kasvoja, joiden katseissa heijastui menetetty koti ja epävarmuus tulevasta. Hevoskärryt narisivat täynnä matkalaukkuja, patjoja ja kaikkea sitä, mitä ehti mukaan napata. Kärrit toimivat usein myös lasten ja vanhusten kulkuneuvoina. Kuivatut kalat, räsymatot ja muu arkiset tavarat roikkuivat kärryjen laidoilla, kertoen tarinaa niukuudesta ja perinteiden vaalimisesta. Vaikka tauot olivat lyhyitä ja levottomia, Saimaan tyyni liplatus ja luonnon hiljainen humina tarjosivat hetkellisen lohdun raskaan matkan keskellä. Sotilaat auttoivat kulkijoita, ja paikalliset asukkaat tarjosivat apuaan, vaikkakin resurssit olivat rajalliset. Yksityiskohdat, kuten pellavavaatteiden harmaat sävyt ja arkisten esineiden kuluneet pinnat, olivat todisteena rankasta matkasta. Reittiön emännän muisteloissa ja tilan lasten kertomana evakkoletkaa käytiin ihmettelemässä ja Riihelle laitettiin väliaikainen lypsypaikka evakojen lehmille. Maitoa tarjottiin maatilalle vastikkeena muista elintärkeistä ja tarvittavista hyödykkeistä.

Evakkotie on jäänyt elämään Sulkavan historiaan tärkeänä osana sodanjälkeistä jälleenrakennusaikaa. Se on hiljainen muistomerkki niille tuhansille ihmisille, jotka kulkivat sen kautta jättäen kotinsa taakseen, mutta kantaen mukanaan sisua - periksiantamatonta henkeä ja toivoa paremmasta huomisesta. Rauhaniemen läpi kulkenut evakkotie kertoo tarinaa siitä, miten yhteiskunta ja ihmiset sopeutuivat poikkeusoloihin ja kuinka kriisitilanteessa luotiin uusia yhteyksiä hädän hetkellä.

Kukkapään Saha. Kuva: Villa Kukkapää

